



Briselē, 4.6.2025.
COM(2025) 615 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

Spānija, Latvija, Austrija, Somija

**Ziņojums sagatavots saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta
3. punktu**

1. IEVADS

Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 126. pantā ir noteikta pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra. Šī procedūra sīkāk izklāstīta Stabilitātes un izaugsmes paktā ietilpstošajā Padomes Regulā (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras¹ īstenošanu. Saskaņā ar LESD 126. panta 3. punktu šajā ziņojumā ir novērtēta dalībvalstu situācija attiecībā uz budžeta deficīta kritēriju. Šā ziņojuma formāts, tāpat kā iepriekšējos gados, palīdz salīdzināt dažādus gadījumus, savukārt katras dalībvalsts gadījums tiek apskatīts atsevišķi.

Regula (ES) 2024/1264, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1467/97, stājas spēkā 2024. gada 30. aprīlī. Šī grozošā regula ir daļa no tiesību aktu kopuma, kas ietver arī Regulu (ES) 2024/1263² un Padomes Direktīvu (ES) 2024/1265³. Ar šiem trim tiesību aktiem kopā tika īstenota Savienības ekonomikas pārvaldības regulējuma reforma. Regulējuma reformas mērķi ir valsts parāda atmaksājamība un ilgtspējīga un iekļaujoša izaugsme, kas panākamas, īstenojot reformas un veicot investīcijas. Regulējuma reforma arī veicina valstu līdzatbildību un ir lielākā mērā vērsta uz vidēju termiņu, kā arī efektīvāku un saskaņotāku izpildi. Regulas (EK) Nr. 1467/97 jaunākie grozījumi būtībā nav mainījuši novērtējumu par atbilstību budžeta deficīta kritērijam. Savukārt novērtējums par atbilstību parāda kritērijam ir būtiski mainīts (sk. turpmāk).

Iepriekšējais ziņojums saskaņā ar LESD 126. panta 3. punktu tika pieņemts 2024. gada 26. novembrī saistībā ar 2024. gada Eiropas pusgada rudens paketi⁴.

Deficīta un parāda kritēriji

Deficīta kritērijs ir izpildīts, ja *faktiskais* vispārējās valdības budžeta deficīts iepriekšējā gadā (2024. gadā) un *plānotais* deficīts kārtējam gadam (2025. gadā) nepārsniedz 3 % no IKP. Ja vismaz viena no šīm deficīta attiecībām minēto īpatsvaru pārsniedz, Komisija pārbauda, vai deficīta attiecība ir būtiski un nepārtraukti samazinājusies un tuvojas atsaucēs vērtībai. Tā arī pārbauda, vai deficīta atsaucēs vērtības pārsniegums ir ārkārtējs un pagaidu un vai tas saglabājas tuvu atsaucēs vērtībai (2. iedaļa). Būtiskie faktori Komisijai un Padomei jāņem vērā, lemjot par to, vai pastāv pārmērīgs budžeta deficīts, ja i) valsts parāds nepārsniedz 60 % no IKP vai ii) ja parāds pārsniedz 60 % no IKP, bet deficīts ir tuvu 3 % no IKP un pārsniegums ir tikai īslaicīgs (4. iedaļa).

Saskaņā ar Līgumu **parāda kritērijs** ir izpildīts, ja vispārējās valdības bruto parāds nepārsniedz 60 % no IKP, izņemot, ja attiecība pietiekami samazinās un apmierinošā tempā tuvojas atsaucēs vērtībai. Saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1467/97 (ar grozījumiem) 2. panta 2. punktu uzskata, ka parāda attiecība pret IKP pietiekami strauji samazinās un tuvinās

¹ Padomes Regula (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu (OV L 209, 2.8.1997.), kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Padomes 2024. gada 29. aprīļa Regulu (ES) 2024/1264 (OV L, 2024/1264, 30.4.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj>).

² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (OV L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj>).

³ Padomes Direktīva (ES) 2024/1265 (2024. gada 29. aprīlis), ar ko groza Direktīvu 2011/85/ES par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām (OV L, 2024/1265, 30.4.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj>).

⁴ COM (2024) 959 final.

atsauces vērtībai, ja attiecīgā dalībvalsts ievēro savu neto izdevumu⁵ virzību, kā to noteikusi Padome saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 17. vai 19. pantu. Ja attiecīgā dalībvalsts neievēro savu neto izdevumu virzību, Komisija sagatavo ziņojumu saskaņā ar LESD 126. panta 3. punktu, ja debets⁶, kas reģistrēts dalībvalsts kontroles kontā, pārsniedz vienu no divām robežvērtībām (izņemot gadījumus, kad budžeta stāvoklis ir tuvu līdzsvaram vai ar pārpalikumu). Šīs robežvērtības ir 0,3 % no IKP gadā un 0,6 % no IKP kumulatīvi.

Parāda kritēriju šajā posmā nevar pilnībā novērtēt⁷. Dažām dalībvalstīm Padome vēl nav noteikusi neto izdevumu virzību. Turklāt Regulas (ES) 2024/1263 22. panta 6. punktā ir noteikts, ka novirzes no Padomes noteiktās neto izdevumu virzības tiek reģistrētas kā debets (vai kredīts) kontroles kontā, pamatojoties uz izpildes datiem. To dalībvalstu gadījumā, kurām Padome ir noteikusi neto izdevumu virzību, šī virzība sākas 2025. gadā. Tādējādi Komisija varēs novērtēt atbilstību parāda kritērijam tikai tad, kad 2026. gada pavasarī būs pieejami izpildes dati par 2025. gadu.

Šā ziņojuma pamatā esošie un to motivējošie galvenie dati

Novērtējot atbilstību budžeta deficīta kritērijam, šajā ziņojumā aplūkotas tās dalībvalstis, kurās vai nu *faktiskais* 2024. gada deficīta rādītājs (kā ziņojis Eurostat)⁸ vai *plānotais* 2025. gada deficīta rādītājs⁹ pārsniedz 3 % no IKP.¹⁰ Turklāt novērtējumā par atbilstību deficīta kritērijam ir ņemta vērā arī Eiropas Komisijas 2025. gada pavasara prognoze¹¹. Šajā ziņojumā ir arī salīdzināts valdības budžeta deficīts ar valdības investīciju izdevumiem un ņemti vērā visi citi būtiskie faktori saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. pantu.

Pamatojoties uz Eurostat 2025. gada 22. aprīlī publicētajiem datiem (sk. 1. tabulu), šajā ziņojumā novērtēta atbilstība deficīta kritērijam četrās dalībvalstīs: **Spānijā, Latvijā, Austrijā, Somijā**. Konkrēti:

- Spānijā, Austrijā un Somijā 2024. gada vispārējās valdības budžeta deficīts pārsniedza 3 % no IKP. Tas sniedz pirmšķietamus pierādījumus tam, ka katrā no šīm dalībvalstīm pastāv pārmērīgs budžeta deficīts.
- Turklāt saskaņā ar 2025. gada pavasara fiskālo paziņojumu Latvija plāno, ka tās valdības budžeta deficīts 2025. gadā pārsniegs 3 % no IKP. 2025. gadā plānotais deficīts ir arī pirmšķietams pierādījums tam, ka pastāv pārmērīgs budžeta deficīts.

Kā norādīts iepriekš, izmantojot jaunā regulējuma kritērijus, **parāda kritēriju** šajā posmā nevar pilnībā novērtēt. Datus par vispārējās valdības bruto parāda attiecību pret IKP sk. 3. tabulā.

⁵ Saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 2. panta 2. punktu “neto izdevumi” ir visi valdības izdevumi, atskaitot procentu izdevumus, diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem, valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.

⁶ Kontroles kontā, ko Komisija izveidojusi saskaņā ar 22. panta 2. punktu, lai sekotu līdzi novirzēm no Padomes noteiktās neto izdevumu virzības, augšupējas novirzes reģistrē kā debetus.

⁷ Skaitļi par vispārējās valdības parāda attiecību pret IKP ir sniegti 3. iedaļā.

⁸ Sk. Eurostat 2025. gada 22. aprīļa Euro rādītājus (<https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-euro-indicators/w/2-22042025-AP>) saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 479/2009 14. pantu.

⁹ Visas tabulas, ko dalībvalstis iesniegušas Eurostat, ir pieejamas šeit: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/excessive-deficit-procedure/edp-notification-tables>.

¹⁰ Šis ziņojums neattiecas uz dalībvalstīm, kurām pašlaik piemēro pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru.

¹¹ Ja vien nav norādīts citādi, šajā ziņojumā norādīto lielumu par 2025. un 2026. gadu avots ir Eiropas Komisijas 2025. gada pavasara prognoze (*European Economy Institutional Papers* 318).

1. tabula. Stāvoklis dalībvalstīs attiecībā uz deficīta un parāda atsauces vērtībām

	Faktiskais deficīts, kas nepārsniedz (✓) / pārsniedz (X) 3 % no IKP 2024. gadā	Plānotais deficīts, kas nepārsniedz (✓) / pārsniedz (X) 3 % no IKP 2025. gadā	Parāda attiecība, kas nepārsniedz (✓) / pārsniedz (X) 60 % no IKP 2024. gada beigās
<i>Šajā ziņojumā izvērtētās dalībvalstis</i>			
Spānija	X	✓	X
Latvija	✓	X	✓
Austrija	X	X	X
Somija	X	X	X
<i>Šajā ziņojumā neiekļautās dalībvalstis</i>			
Beļģija*	X	X	X
Bulgārija	✓	✓	✓
Čehija	✓	✓	✓
Dānija	✓	✓	✓
Vācija	✓	✓	X
Igaunija	✓	✓	✓
Īrija	✓	✓	✓
Grieķija	✓	✓	X
Francija*	X	X	X
Horvātija	✓	✓	✓
Itālija*	X	X	X
Kipra	✓	✓	X
Lietuva	✓	✓	✓
Luksemburga	✓	✓	✓
Ungārija*	X	X	X
Malta*	X	X	✓
Nīderlande	✓	✓	✓
Polija*	X	X	✓
Portugāle	✓	✓	X
Rumānija**	X	X	✓
Slovēnija	✓	✓	X
Slovākija*	X	X	✓
Zviedrija	✓	✓	✓

Avots: Eurostat (paziņojums presei 2025. gada 22. aprīlī un 2024. gada pavasara fiskālais paziņojums).

Piezīme. (*) Piemērota pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra kopš 2024. gada jūlija. (**) Piemērota pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra kopš 2020. gada aprīļa.

2. VISPĀRĒJĀS VALDĪBAS BILANCE

Spānija, Austrija un Somija 2024. gadā pārsniedza deficīta atsaucē vērtību. **Austrija un Somija** arī plāno, ka 2025. gadā deficīts pārsniegs 3 % no IKP. **Latvijas** valdības budžeta deficīts 2024. gadā nesasniedza atsaucē vērtību, bet tiek plānots, ka 2025. gadā deficīts pārsniegs 3 % no IKP (sk. 2. tabulu).

Austrijā un Somijā 2024. gada valdības budžeta deficīts pārsniedza atsaucē vērtību un nebija tuvu tai. Spānijā budžeta deficīts pārsniedza atsaucē vērtību, bet bija tuvu tai.

Latvijai 2025. gadā plānotais deficīts¹² ir 3,1 % no IKP (tā pati vērtība ir prognozēta Komisijas 2025. gada pavasara prognozē) un tādējādi pārsniedz 3 % no IKP, bet ir tuvu tam.

Saskaņā ar Komisijas 2025. gada pavasara prognozi valdības deficīts Austrijā un Somijā turpinās pārsniegt 3 % no IKP 2025. un 2026. gadā. Tāpēc paredzams, ka to deficīts, kas pārsniedz atsaucē vērtību, nebūs īslaicīgs. Savukārt valdības budžeta deficīts Spānijā saskaņā ar pašreizējām prognozēm 2025. un 2026. gadā nepārsniegs atsaucē vērtību, un tādējādi sagaidāms, ka deficīts, kas pārsniedz atsaucē vērtību, būs īslaicīgs. Tiek prognozēts, ka Latvijas valdības budžeta deficīts 2025. un 2026. gadā nedaudz pārsniegs 3 % no IKP, tādējādi sagaidāms, ka pārmērīgais budžeta deficīts nebūs īslaicīgs.

Attiecībā uz Spāniju deficīts, kas pārsniedz atsaucē vērtību, 2024. gadā ir saistīts ar 2024. gada oktobra postošo plūdu DANA¹³ ietekmi uz budžetu. Tas ir atzīts un analizēts kā būtisks faktors (sk. 4.2.1. iedaļu par Spāniju), bet pārsniegums netiek uzskatīts par ārkārtēju Līguma un Stabilitātes un izaugsmes pakta izpratnē.

Latvijā plānotais deficīts, kas pārsniedz atsaucē vērtību, 2025. gadā ir pilnībā skaidrojams ar aizsardzības izdevumu pieaugumu¹⁴. Saskaņā ar Komisijas 2025. gada 19. marta paziņojumu Latvija 2025. gada 28. aprīlī iesniedza pieprasījumu aktivizēt valsts izņēmuma klauzulu, lai ņemtu vērā palielinātos aizsardzības izdevumus¹⁵. Komisija pieprasījumu novērtēja un 2025. gada 4. jūnijā pieņēma ieteikumu Padomes ieteikumam, ar ko Latvijai 2025.–2028. gada periodā ļauj novirzīties no ieteiktās neto izdevumu virzības¹⁶ un pārsniegt to¹⁷. Tas apliecina ārkārtas apstākļus, kurus valdība nevar kontrolēt un kuri būtiski ietekmē publiskās finanses, kas ir aizsardzības izdevumu pieauguma pamatā. Ņemot to vērā un ar nosacījumu, ka tiks pieņemts Padomes ieteikums, 2025. gadā plānotais atsaucē vērtības pārsniegums tiek uzskatīts par ārkārtēju.

Austrijā un Somijā deficītu, kas pārsniedz atsaucē vērtību 2024. gadā, ir ietekmējuši ļoti nelabvēlīgi makroekonomiskie apstākļi, t. i., ilgstoša recesija 2023. un 2024. gadā. Austrijā reālais IKP 2023. gadā samazinājās par 1,0 % un 2024. gadā – par 1,2 %, un Komisijas 2025. gada pavasara prognozē ir prognozēts, ka 2025. gadā tas samazināsies vēl par

¹² Kā ziņots Eurostat saistībā ar 2025. gada pavasara fiskālo paziņojumu.

¹³ DANA ir frāzes *Depresión aislada en niveles altos* jeb “Izolēta depresija augstā līmenī” saīsinājums.

¹⁴ Saskaņā ar Komisijas 2025. gada pavasara prognozi aizsardzības izdevumi Latvijā 2024. gadā tiek lēsti 3,0 % apmērā no IKP un 2025. gadā pieaugs līdz 3,3 %, un salīdzinājumā ar 2021. gadu tas ir pieaugums par 0,8 % no IKP.

¹⁵ Komisijas 2025. gada 19. marta paziņojums (C (2025) 2000 final).

¹⁶ Komisijas Ieteikums Padomes ieteikumam, ar ko Latvijai ļauj novirzīties no ieteiktās neto izdevumu virzības un pārsniegt to, 4.6.2025., COM(2025) 610 final.

¹⁷ Saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 1. punktu valsts budžeta deficīta pārsniegumu pār atsaucē vērtību uzskata par ārkārtēju saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 126. panta 2. punkta a) apakšpunkta otro ievilkumu, ja to izraisa nopietna ekonomikas lejupslīde eurozonā vai Savienībā kopumā, ko Padomes konstatējusi saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 25. pantu, vai ārkārtēji apstākļi ārpus valdības kontroles ar būtisku ietekmi uz attiecīgās dalībvalsts publiskajām finansēm, saskaņā ar minētās regulas 26. pantu.

0,3 %. Somijā reālais IKP 2023. gadā samazinājās par 0,9 % un 2024. gadā – par 0,1 %, un tiek prognozēts, ka 2025. gadā tas palielināsies par 1,0 %. Turklāt Somijā publiskās finanses būtiski ietekmē drošības vides pasliktināšanās, ko izraisījis Krievijas agresijas karš pret Ukrainu. Pamatojoties uz to, deficītu, kas pārsniedz atsaucē vērtību, var uzskatīt par ārkārtēju abām dalībvalstīm.

Kopumā šī analīze liecina, ka pirms būtisko faktoru izvērtēšanas Spānija, Latvija, Austrija un Somija neatbilst deficīta kritērijam.

2. tabula. Vispārējās valdības bilance

Procentuālā daļa no IKP					Pavasara fiskālais paziņojums	Eiropas Komisijas 2025. gada pavasara prognoze	
	2021	2022	2023	2024	2025	2025	2026
<i>Šajā ziņojumā novērtētās dalībvalstis</i>							
Spānija	-6,7	-4,6	-3,5	-3,2	-2,5	-2,8	-2,5
Latvija	-7,2	-4,9	-2,4	-1,8	-3,1	-3,1	-3,1
Austrija	-5,7	-3,4	-2,6	-4,7	-4,5	-4,4	-4,2
Somija	-2,7	-0,2	-3,0	-4,4	-3,5	-3,7	-3,4
<i>Šajā ziņojumā neiekļautās dalībvalstis</i>							
Beļģija*	-5,4	-3,6	-4,1	-4,5	-5,2	-5,4	-5,5
Bulgārija	-4,0	-3,0	-2,0	-3,0	-2,9	-2,8	-2,8
Čehija	-5,0	-3,1	-3,8	-2,2	-2,2	-2,3	-2,2
Dānija	4,1	3,4	3,3	4,5	1,6	1,5	0,6
Vācija	-3,2	-2,1	-2,5	-2,8	-2,5	-2,7	-2,9
Igaunija	-2,6	-1,1	-3,1	-1,5	-3,0	-1,4	-2,4
Īrija	-1,4	1,7	1,5	4,3	1,6	0,7	0,1
Grieķija	-7,1	-2,5	-1,4	1,3	-0,6	0,7	1,4
Francija*	-6,6	-4,7	-5,4	-5,8	-5,4	-5,6	-5,7
Horvātija	-2,6	0,1	-0,8	-2,4	-2,3	-2,7	-2,6
Itālija*	-8,9	-8,1	-7,2	-3,4	-3,3	-3,3	-2,9
Kipra	-1,6	2,7	1,7	4,3	2,7	3,5	3,4
Lietuva	-1,2	-0,7	-0,7	-1,3	-3,0	-2,3	-2,3
Luksemburga	1,0	0,2	-0,8	1,0	-0,9	-0,4	-0,5
Ungārija*	-7,1	-6,2	-6,7	-4,9	-3,7	-4,6	-4,7
Malta*	-7,0	-5,2	-4,7	-3,7	-3,5	-3,2	-2,8
Nīderlande	-2,2	0,0	-0,4	-0,9	-1,8	-2,1	-2,7
Polija*	-1,7	-3,4	-5,3	-6,6	-6,3	-6,4	-6,1
Portugāle	-2,8	-0,3	1,2	0,7	0,3	0,1	-0,6
Rumānija**	-7,1	-6,4	-6,6	-9,3	-7,0	-8,6	-8,4
Slovēnija	-4,6	-3,0	-2,6	-0,9	-1,9	-1,3	-1,5
Slovākija*	-5,1	-1,7	-5,2	-5,3	-4,7	-4,9	-5,1
Zviedrija	-0,2	1,0	-0,8	-1,5	-1,3	-1,5	-0,8

Avots: Eurostat (dati no 2021.–2024. gada un 2025. gada fiskālā paziņojuma) un Eiropas Komisijas 2025. gada pavasara prognoze (dati par 2025. un 2026. gadu).

Piezīme: () piemērota pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra kopš 2024. gada jūlija; (**) piemērota pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra kopš 2020. gada aprīļa.*

3. VISPĀRĒJĀS VALDĪBAS PARĀDS

No šajā ziņojumā aplūkotajām valstīm 2024. gada beigās vispārējās valdības bruto parāds pārsniedza 60 % no IKP un tādējādi arī atsauces vērtību trīs dalībvalstīs: **Spānijā, Austrijā un Somijā** (sk. 3. tabulu). Spānijas valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās, savukārt Austrijā un Somijā tā palielinājās. Pamatojoties uz Komisijas 2025. gada pavasara prognozi, tiek prognozēts, ka parāda attiecība pret IKP Austrijā un Somijā palielināsies gan 2025., gan 2026. gadā, savukārt Spānijā paredzams samazinājums.

Latvijas valdības parāds 2024. gada beigās bija mazāks par 60 % no IKP, un paredzams, ka šī situācija nemainīsies arī 2025. un 2026. gadā.

3. tabula. Vispārējās valdības bilance

Procentuālā daļa no IKP					Pavasara fiskālais paziņojums	Eiropas Komisijas 2025. gada pavasara prognoze	
	2021	2022	2023	2024	2025	2025	2026
<i>Šajā ziņojumā izvērtētās dalībvalstis</i>							
Spānija	115,7	109,5	105,1	101,8	101,5	100,9	100,8
Latvija	45,9	44,4	44,6	46,8	49,7	48,6	49,3
Austrija	82,4	78,4	78,5	81,8	84,7	84,0	85,8
Somija	73,2	74,0	77,5	82,1	85,0	85,6	87,5
<i>Šajā ziņojumā neiekļautās dalībvalstis</i>							
Beļģija*	108,5	102,7	103,2	104,7	106,9	107,1	109,8
Bulgārija	23,8	22,5	22,9	24,1	28,9	25,1	27,1
Čehija	40,7	42,5	42,5	43,6	44,5	44,5	45,4
Dānija	40,5	34,1	33,6	31,1	30,0	29,7	29,4
Vācija	68,1	65,0	62,9	62,5	62,9	63,8	64,7
Igaunija	18,4	19,1	20,2	23,6	24,3	23,8	25,4
Īrija	52,6	43,1	43,3	40,9	37,3	38,7	38,3
Grieķija	197,3	177,0	163,9	153,6	145,7	146,6	140,6
Francija*	112,8	111,4	109,8	113,0	116,2	116,0	118,4
Horvātija	78,2	68,5	61,8	57,6	56,0	56,3	56,4
Itālija*	145,8	138,3	134,6	135,3	136,6	136,7	138,2
Kipra	96,5	81,1	73,6	65,0	60,9	58,0	51,9
Lietuva	43,3	38,1	37,3	38,2	44,1	41,2	43,9
Luksemburga	24,2	24,9	25,0	26,3	26,9	25,7	26,2
Ungārija*	76,2	73,9	73,0	73,5	72,6	74,5	74,3
Malta*	49,8	49,5	47,9	47,4	50,1	47,6	47,3
Nīderlande	50,5	48,4	45,2	43,3	44,5	45,0	47,8
Polija*	53,0	48,8	49,5	55,3	57,8	58,0	65,3
Portugāle	123,9	111,2	97,7	94,9	91,8	91,7	89,7
Rumānija**	48,3	47,9	48,9	54,8	57,7	59,4	63,3
Slovēnija	74,8	72,7	68,4	67,0	66,0	65,5	63,8
Slovākija*	60,2	57,7	55,6	59,3	59,9	60,9	63,0
Zviedrija	36,9	33,8	31,6	33,5	34,3	33,8	33,3

Avots: Eurostat (dati no 2021.–2024. gada un 2025. gada fiskālā paziņojuma) un Eiropas Komisijas 2025. gada pavasara prognoze (dati par 2025. un 2026. gadu).

Piezīme: (*) piemērota pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra kopš 2024. gada jūlija; (**) piemērota pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra kopš 2020. gada aprīļa.

4. BŪTISKI FAKTORI, NOVĒRTĒJOT ATBILSTĪBU DEFICĪTA KRITĒRIJAM

Līguma 126. panta 3. punktā noteikts, ka attiecībā uz katru dalībvalsti šajā ziņojumā “ņem vērā arī to, vai valdības budžeta deficīts pārsniedz valdības investīciju izdevumus, kā arī ņem vērā visus citus būtiskus faktoros, tostarp dalībvalsts ekonomikas un budžeta stāvokli vidēji ilgā laikā”.

Šie faktori ir sīkāk izskaidroti Regulas (EK) Nr. 1467/97, kurā izdarīti grozījumi, 2. panta 3. punktā, un attiecas uz:

- a) vidēja termiņa parāda situāciju, proti, valsts parāda problēmu līmeni, valsts parāda pozīcijas un tā finansējuma attīstību un saistītos riska faktoros, jo īpaši termiņstruktūru, parāda denominācijas valūtu un iespējamās saistības, tostarp jebkādas netiešās saistības, kas attiecas uz sabiedrības novecošanu, un privātā sektora parādu;
- b) vidēja termiņa budžeta stāvokli, tostarp jo īpaši faktiskās novirzes apmēru no neto izdevumu virzības, kā to noteikusi Padome, gada un kumulatīvā izteiksmē, ko mēra kontroles kontā;
- c) vidēja termiņa ekonomikas stāvokļa attīstību, tostarp potenciālo izaugsmi, inflācijas attīstību un cikliskās norises salīdzinājumā ar pieņēmumiem, kas ir pamatā neto izdevumu virzībai, kā to noteikusi Padome;
- d) reformu un investīciju īstenošanu, tai skaitā jo īpaši rīcībpolitikām, kuru mērķis ir novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību, un rīcībpolitikām, kuru mērķis ir īstenot Savienības kopējo izaugsmes un nodarbinātības stratēģiju, tostarp tās, ko atbalsta Atveseļošanas un noturības mehānisms (ANM), un publisko finanšu vispārējo kvalitātei, jo īpaši valstu budžeta sistēmu efektivitāti;
- e) attiecīgā gadījumā valdības investīciju palielināšanu aizsardzības jomā, ņemot vērā arī laiku, kad tiek reģistrēti izdevumi par militāro ekipējumu. Īstenojot ekonomikas pārvaldības regulējuma reformu, par vienu no būtiskajiem faktoriem ir noteikts valdības investīciju aizsardzībā pieaugums.

Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 3. punktā arī noteikts, ka šajā ziņojumā pienācīgi jāņem vērā “jebkuri citi faktori, kurus attiecīgā dalībvalsts uzskata par būtiskiem, lai visaptveroši novērtētu atbilstību deficīta un parāda kritērijiem, un kurus dalībvalsts ir paziņojusi Padomei un Komisijai”.

Turklāt saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 4. punktu būtisku valsts parāda problēmu esība ir būtisks pastiprinošais faktors.

Attiecībā uz novērtējumu par atbilstību budžeta deficīta kritērijam Padomes Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 4. punktā turklāt noteikts, ka Padome un Komisija, lemjot par to, vai pastāv pārmērīgs budžeta deficīts, būtiskos faktoros var ņemt vērā tikai tad, ja ir izpildīti šādi nosacījumi:

- a) valdības parāda attiecība pret IKP nepārsniedz 60 % atsaucēs vērtību
vai
- b) ja valdības parāda attiecība pret IKP pārsniedz 60 % atsaucēs vērtību, ir izpildīti divi nosacījumi, *t. i.*, ka budžeta deficīts saglabājas tuvu atsaucēs vērtībai *un* ka atsaucēs vērtības pārsniegums ir īslaicīgs.

Latvijā parāda attiecība pret IKP nepārsniedz 60 % atsaucēs vērtību. Tādējādi attiecībā uz Latviju Padome un Komisija var ņemt vērā būtiskus faktorus turpmākos posmos, lemjot par to, vai pastāv pārmērīgs budžeta deficīts (LESD 126. panta 5. un 6. punkts).

Spānijā parāda attiecība pret IKP pārsniedz 60 % no IKP atsaucēs vērtības. Tomēr divkāršais nosacījums (tuvums un pagaidu raksturs) ir izpildīts, tādēļ Padome un Komisija, pieņemot lēmumu par pārmērīga budžeta deficīta pastāvēšanu, var ņemt vērā būtiskus faktorus.

Pārējās dalībvalstīs, uz kurām attiecas ziņojums, proti, **Austrijā** un **Somijā** parāda attiecība pret IKP pārsniedz 60 % atsaucēs vērtību, un nav izpildīti abi nosacījumi, kas jāizpilda, lai ņemtu vērā būtiskus faktorus (tuvums un īslaicīgums). Tādējādi attiecībā uz šīm divām dalībvalstīm Padome un Komisija nevar ņemt vērā būtiskus faktorus, lemjot par to, vai pastāv pārmērīgs budžeta deficīts (LESD 126. panta 5. un 6. punkts).

Saskaņā ar iedibināto praksi un Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 4. punktu būtiskie faktori šajā ziņojumā ir aplūkoti arī attiecībā uz tām dalībvalstīm, kurām Padome un Komisija tos nevar ņemt vērā turpmākos posmos, lemjot par to, vai pastāv pārmērīgs budžeta deficīts, pamatojoties uz budžeta deficīta kritēriju.

4.1. VISĀM VALSTĪM PIEMĒROJAMI BŪTISKIE FAKTORI

ES ekonomika pēdējos gados ir piedzīvojusi vairākus negatīvus satricinājumus. Krievijas agresijas karš pret Ukrainu pastiprināja enerģijas cenu pieaugumu, kas sākās jau 2021. gadā, un ekonomiskā ietekme dalībvalstīs atšķirās atkarībā no tā, cik tuvu tās atrodas reģionam, kurā notiek karš, no enerģijas tirgu un piegādes maršrutu struktūras, kā arī no dalībvalsts tirdzniecības attiecību struktūras. SPCI inflācija ES kopumā 2022. gada oktobrī pieauga līdz divciparu rādītājam, turklāt inflācija Centrāleiropā un Austrumeiropā bija ievērojami augstāka. Tas izraisīja krasu mājāsaimniecību pirkjspējas samazināšanos un patērētāju noskaņojuma maiņu. Šie faktori, kā arī atbalsta pasākumi, lai atgūtos pēc Covid-19 pandēmijas, un ārkārtas atbalsta pasākumi enerģētikas jomā ietekmēja dalībvalstu budžeta dinamiku, piemēram, aizkavējot noteiktu nodokļu bāzu pielāgošanu inflācijai, izmantojot automatiskas indeksācijas mehānismus un palielinot izdevumus saistībā ar aizsardzību un robežu drošību.

Ekonomiskā aktivitāte ES kopumā 2024. gadā pieauga, reālajam IKP palielinoties no 0,5 % 2023. gadā līdz 1,0 % 2024. gadā. Lai gan šķita, ka pastāv nosacījumi pakāpeniskai ekonomiskās aktivitātes paātrināšanai, perspektīvas negatīvi ietekmē strauji augoša tirdzniecības spriedze un nenoteiktība. Vienlaikus inflācija ir turpinājusi pazemināties – no augstākā līmeņa 9,2 % apmērā 2022. gadā līdz 2,6 % 2024. gadā. Saskaņā ar Eiropas Komisijas 2025. gada pavasara prognozi paredzams, ka ES reālā IKP pieaugums 2025. gadā būs 1,1 %. Paredzams, ka inflācijas samazināšanās process turpināsies, kopējai inflācijai no 2,6 % 2024. gadā samazinoties līdz 2,3 % 2025. gadā.

Attiecībā uz kopējo ES valdības budžeta deficītu jānorāda, ka pēc ievērojama samazinājuma 2021. un 2022. gadā no ļoti augsta līmeņa 2020. gadā deficīts nedaudz palielinājās līdz 3,5 % no IKP 2023. gadā un pēc tam samazinājās līdz 3,2 % no IKP 2024. gadā. Tiek prognozēts, ka 2025. gadā kopējais deficīts nedaudz palielināsies, sasniedzot 3,3 % no IKP.

ES valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās bija 82,2 %; salīdzinājumā ar 2023. gadu (82,1 %) tā kopumā nav mainījiesies, un ir par aptuveni par 9 procentpunktiem mazāka nekā 2020. gada beigās, kad Covid-19 krīzes dēļ valsts parāda rādītāji ievērojami pieauga, sasniedzot augstāko punktu 91,2 % apmērā. Tomēr attiecība joprojām ir aptuveni par 4 procentpunktiem augstāka par līmeni pirms Covid-19. Saskaņā ar Eiropas Komisijas

2025. gada pavasara prognozi paredzams, ka parāda attiecība pret IKP 2025. gadā palielināsies līdz 83,2 % no IKP.

Pēc nozīmīga fiskālo stimulu perioda no 2020. līdz 2023. gadam¹⁸ 2024. gadā tika īstenota fiskālā konsolidācija 0,4 % apmērā no IKP, ko noteica pakāpeniska privāto investīciju atbalsta pārtraukšana un nedaudz mazāki izdevumi, ko finansē no ES budžeta (arī tāpēc, ka tika pabeigta 2014.–2020. gada daudzgadu finanšu shēmas īstenošana). To tikai nedaudz kompensēja no valstu budžetiem finansēto publisko investīciju ekspansīvā ietekme. Tiek prognozēts, ka fiskālā nostāja 2025. gadā kopumā būs neitrāla (mazāk nekā 1/4 % no IKP), un valsts budžetu ierobežojošā ietekme tiks lielā mērā kompensēta ar lielākiem izdevumiem, ko finansē no ES budžeta.

4.2. VALSTĪM SPECIFISKI BŪTISKIE FAKTORI

Šajā iedaļā ir sniegts novērtējums par katrai no šajā ziņojumā aplūkotajām dalībvalstīm specifiskiem būtiskajiem faktoriem. Šie faktori ietver vidēja termiņa makroekonomisko perspektīvu, vidēja termiņa budžeta stāvokli (tai skaitā publiskās investīcijas – sk. 4. tabulu), vidēja termiņa parāda situāciju, publisko finanšu vispārējo kvalitāti, reformu un investīciju īstenošanu (tai skaitā politiku ar mērķi novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību un īstenot Savienības kopējo izaugsmes un nodarbinātības stratēģiju, arī to, ko atbalsta ANM), valdības investīciju aizsardzībā pieaugumu un jebkādas citus būtiskus faktorus, ko izvirzījusi katra dalībvalsts.

Attiecībā uz valdības investīciju pieaugumu aizsardzības jomā šajā ziņojumā izmantots valdības izdevumu sadalījums, kura pamatā ir nacionālo kontu (EKS 2010) definīcijas attiecībā uz valdības funkciju starptautisko klasifikāciju (*COFOG*) aizsardzības vajadzībām. Tomēr *COFOG* dati parasti tiek publiskoti ar laika nobīdi, un pašlaik tie *Eurostat* datubāzē ir pieejami tikai līdz 2023. gadam. Attiecīgās dalībvalstis ir sniegušas papildu informāciju un provizoriskās aplēses par izdevumiem un/vai investīcijām aizsardzībā par 2024. un 2025. gadu, un tā izklāstīta iedaļās, kas veltītas konkrētām valstīm.

Lai gan iedaļās, kas veltītas konkrētām valstīm, ir iekļauta būtiska informācija par vidēja termiņa makroekonomisko stāvokli (arī par ieguldījumu izaugsmē) un par budžeta un parāda stāvokli vidējā termiņā, sīkāka informācija par makroekonomisko un fiskālo perspektīvu ir atrodamā Komisijas 2025. gada pavasara prognozē¹⁹.

¹⁸ Fiskālās nostājas mērķis ir novērtēt impulsu ekonomikai, ko dod fiskālā politika – gan valsts līmenī, gan arī no ES budžeta finansētā politika.

¹⁹ Sīkāku informāciju par fiskālajām perspektīvām sk. arī Komisijas ieteikumos Padomes ieteikumam par ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku, kā arī 2025. gada ziņojumos par valstīm, ko Komisija publicēja 2025. gada 4. jūnijā.

4. tabula. Publiskie ieguldījumi

Procentuālā daļa no IKP	Eiropas Komisijas 2025. gada pavasara prognoze					
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
<i>Šajā ziņojumā izvērtētās dalībvalstis</i>						
Spānija	2,7	2,7	3,0	2,7	3,0	3,0
Latvija	5,6	4,5	5,6	5,7	7,0	7,2
Austrija	3,6	3,5	3,7	3,9	3,9	4,0
Somija	4,2	4,1	4,1	4,4	4,9	4,8
<i>Šajā ziņojumā neiekļautās dalībvalstis</i>						
Beļģija*	2,8	2,7	2,8	3,0	3,3	3,2
Bulgārija	2,7	2,4	3,8	3,0	3,6	3,3
Čehija	4,6	4,5	4,9	4,7	4,9	4,6
Dānija	3,2	3,0	3,1	3,1	3,8	3,9
Vācija	2,9	2,8	2,8	2,9	3,0	3,0
Igaunija	5,8	5,4	6,6	6,1	7,2	7,1
Īrija	2,0	2,0	2,3	2,7	2,8	3,1
Grieķija	3,6	3,7	3,9	3,7	4,2	3,8
Francija*	4,1	4,2	4,2	4,3	4,3	4,2
Horvātija	4,8	4,0	5,6	5,1	5,4	5,2
Itālija*	2,8	2,6	3,2	3,5	3,8	3,9
Kipra	2,7	2,4	3,2	3,0	3,2	3,2
Lietuva	3,2	3,2	4,2	4,2	4,9	4,6
Luksemburga	4,1	4,3	4,7	4,5	4,7	4,6
Ungārija*	6,2	5,3	5,1	4,2	4,2	4,2
Malta*	3,7	3,2	3,6	3,3	3,8	3,9
Nīderlande	3,4	3,2	3,1	3,2	3,2	3,3
Polija*	4,1	3,8	5,1	4,9	5,1	5,2
Portugāle	2,6	2,4	2,6	2,7	3,7	4,2
Rumānija**	4,1	4,4	5,4	5,7	6,1	6,5
Slovēnija	4,7	5,5	5,3	5,1	5,3	5,2
Slovākija*	3,0	3,1	3,5	3,6	5,1	5,2
Zviedrija	5,0	5,1	5,3	5,4	5,5	5,6

Avots: Eurostat (2021.–2024. gada dati) un Eiropas Komisijas 2025. gada pavasara prognoze (dati par 2025. un 2026. gadu). () Piemērota pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra kopš 2024. gada jūlija. (**) Piemērota pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra kopš 2020. gada aprīļa.*

4.2.1. DALĪBVALSTIS, ATTIECĪBĀ UZ KURĀM VAR ŅEMT VĒRĀ BŪTISKOS FAKTORUS

SPĀNIJA

Vidēja termiņa makroekonomiskais stāvoklis. Reālais IKP 2023. gadā palielinājās par 2,7 %. Reālais IKP 2024. gadā palielinājās par vēl 3,2 %, ko galvenokārt noteica spēcīgā patēriņa attīstība un ārējā pieprasījuma ietekme, ko veicināja tūrisma aktivitāte. Tiek prognozēts, ka 2025. gadā saražoto preču un sniegto pakalpojumu kopējā vērtība palielināsies par 2,6 % un 2026. gadā – par 2,0 %. Izaugsmi 2025. gadā galvenokārt nosaka privātais patēriņš un prognozētais investīciju pieaugums, kas virza iekšzemes pieprasījumu.

Vidēja termiņa budžeta stāvoklis, tai skaitā investīcijas. Laikā no 2023. līdz 2024. gadam Spānijas vispārējās valdības budžeta deficīts samazinājās no 3,5 % līdz 3,2 % no IKP. Saskaņā ar Komisijas aprēķiniem šīs norises atbilst neto izdevumu pieauguma tempam 3,5 % apmērā 2024. gadā. Valdības investīcijas 2023. gadā saglabājās 3,0 % līmenī no IKP un nedaudz samazinājās līdz 2,7 % 2024. gadā. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja²⁰, kas ietver gan valsts, gan ES finansētos izdevumus, 2024. gadā bija bremzējoša (0,3 % no IKP). Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2024. gadā uz fiskālo nostāju bija bremzējoša ietekme, kas atbilst 0,4 % no IKP.

Komisijas 2025. gada pavasara prognozē paredzēts, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2025. gadā būs 2,8 % no IKP, un 2026. gadā – 2,5 %. Prognozēts, ka valdības investīcijas palielināsies līdz 3,0 % no IKP 2025. un 2026. gadā. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja 2025. gadā būs ekspansīva, proti, 0,3 % apmērā no IKP. Saskaņā ar prognozēm valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumam 2025. gadā būs neitrāla ietekme uz fiskālo nostāju.

Saskaņā ar Komisijas 2025. gada pavasara prognozi tiek prognozēts, ka neto izdevumi Spānijā pieaugs par 4,2 % 2025. gadā un par 7,9 % kumulatīvi 2024. un 2025. gadā. Pamatojoties uz Komisijas 2025. gada pavasara prognozi, tiek lēsts, ka Spānijas neto izdevumu pieaugums 2025. gadā pārsniegs maksimālo Padomes 2025. gada 21. janvārī²¹ ieteikto pieauguma tempu, un šis pārsniegums ir novirze²² no attiecībā uz 2025. gadu ieteiktā maksimālā gada neto izdevumu pieauguma 0,2 % apmērā no IKP. Prognozētā novirze nepārsniedz ikgadējās novirzes robežvērtību 0,3 % apmērā no IKP. Aplūkojot kopā 2024. un 2025. gadu, tiek prognozēts, ka neto izdevumu kumulatīvais pieauguma temps būs mazāks par ieteikto maksimālo pieauguma tempu.

Parāda problēmas un vidēja termiņa parāda situācija. Valsts parāds samazinājās no 109,5 % no IKP 2022. gada beigās līdz 105,1 % 2023. gada beigās. 2024. gadā tas turpināja samazināties līdz 101,8 % no IKP. Tiek prognozēts, ka parāda attiecība pret IKP samazināsies vēl līdz 100,9 % no IKP 2025. gada beigās un 100,8 % 2026. gada beigās.

²⁰ Fiskālā nostāja tiek definēta kā vispārējās valdības pamata budžeta stāvokļa izmaiņas pret iepriekšējo gadu. Ar tās palīdzību novērtē ekonomikas stimulu, ko rada fiskālā politika – gan tā, kas attiecas uz valsts finansējumu, gan tā, kas attiecas uz finansējumu no ES budžeta. Fiskālā nostāja tiek mērīta kā starpība starp i) vidēja termiņa potenciālo izaugsmi un ii) primāro izdevumu izmaiņām, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus un ietverot no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citu Savienības fondu neatmaksājamā atbalsta (dotācijām) finansētos izdevumus.

²¹ Padomes Ieteikums (2025. gada 21. janvāris), ar ko apstiprina Spānijas vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu, OV C/2025/643, 10.2.2025. ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/643/oj>.

²² No 2026. gada šie skaitļi parādīsies kontroles kontā, kas izveidots saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 22. pantu.

Kopumā parāda atmaksājamības analīze liecina par augstu risku vidējā termiņā. Parāda trajektorija ir jutīga pret makroekonomiskajiem satricinājumiem. Saskaņā ar stohastiskajām prognozēm, ar ko simulē daudzus un dažādus potenciālus īslaicīgus satricinājumus, kas ietekmē makroekonomiskos mainīgos lielumus, pastāv liela iespējamība, ka parāda attiecība 2029. gadā būs lielāka nekā 2024. gadā.

Parāda atmaksājamības vispārējā novērtējumā ir jāņem vērā arī citi faktori. No vienas puses, risku palielinošie faktori ir saistīti ar augstākām procentu likmēm, ņemot vērā paaugstināto valsts parāda līmeni. No otras puses, risku mazinoši faktori cita starpā ir parāda atmaksas termiņa pagarināšana pēdējos gados, relatīvi stabili finansējuma avoti ar diversificētu un plašu ieguldītāju bāzi un ļoti lielā parāda daļa, kas denominēta euro. Turklāt ar 2023. gada pensiju reformu ieviestā “slēgšanas klauzula”, ja to pilnībā īstenotu saskaņā ar Spānijas ANM saistībām, palīdzētu novērst ar valsts pensiju izdevumiem saistītās fiskālās ilgtspējas nepilnības.

Padomes 2025. gada 21. janvāra ieteikumā, ar ko apstiprina Spānijas vidēja termiņa plānu, ir precizēts reformu un investīciju kopums, kas ir pamatā korekcijas perioda pagarināšanai, kā arī to īstenošanas grafīks. Minētās reformas un investīcijas ietver esošos un pastiprinātos atveseļošanas un noturības plāna pasākumus, piemēram, reformas nodokļu jomā un cīņu pret krāpšanu nodokļu jomā, reformas publisko izdevumu kvalitātes uzlabošanai un investīcijas digitālās pārveides, zaļās pārkārtošanās un produktivitātes jomā, kā arī papildu reformas un investīcijas, piemēram, vienota uzņēmējdarbības regulējuma satvara ieviešanu, obligāta elektroniskā rēķina ieviešanu un investīcijas cilvēkkapitālā un fiziskajā kapitālā. Ņemot vērā Spānijas gada progresa ziņojumā sniegto informāciju, Komisija konstatē, ka reformas un investīcijas, kas ir pamatā korekcijas perioda pagarināšanai un kuras bija jāīsteno līdz 2025. gada 30. aprīlim, ir īstenotas, izņemot dažus Spānijas atveseļošanas un noturības plāna pasākuma C28.R3 elementus un saistīto atskaites punktu par to nodokļu reformu stāšanos spēkā, kas izriet no ekspertu grupas ieteikumiem vai citām Finanšu ministrijas analīzēm.

Turklāt strukturālās reformas un investīcijas saskaņā ar ANM turpmākajos gados radīs pozitīvu ietekmi uz IKP izaugsmi. Spānijas atveseļošanas un noturības plānā iekļauto reformu un investīciju īstenošana norit veiksmīgi. Tomēr, lai ANP tiktu pabeigts savlaicīgi, jāpieliek vairāk pūļu.

Valsts budžeta struktūra. Spānijas Fiskālajai padomei (*AIReF*) ir plašas pilnvaras, un tā ātri ir kļuvusi par uzticamu neatkarīgu iestādi. Spānijas fiskālie noteikumi ietver līdzsvarota budžeta normu, noteikumu par parādu un noteikumu par valsts izdevumiem. Tā kā 2023. gada beigās tika deaktivizēta vispārējā izņēmuma klauzula un nesen pieņemti jauni noteikumi ES līmenī, Spānijā patlaban ir pārejas posms, kad atkal tiek piemēroti valsts fiskālie noteikumi. Spānija savā atveseļošanas un noturības plānā ir apņēmusies veikt *AIReF* sagatavoto izdevumu pārskatīšanu un integrēt to ikgadējā budžeta procesā.

Publisko investīciju pieaugums aizsardzības jomā. Pamatojoties uz *Eurostat* publicētajiem *COFOG* datiem, kopējie vispārējās valdības izdevumi aizsardzības jomā 2023. gadā sasniedza 0,9 % no IKP. No šā apjoma publiskās investīcijas aizsardzības jomā 2023. gadā veidoja 0,2 % no IKP, kas bija par 0,2 procentpunktiem mazāk nekā 2022. gadā.

Citi dalībvalsts norādītie faktori. Spānija 2025. gada 2. maijā norādīja papildu būtiskus faktorus, kas nav minēti iepriekš. 2024. gada fiskālo attīstību ietekmēja postošie plūdi, kas notika 2024. gada oktobrī. Plūdi *DANA*²³ bija smagākā dabas katastrofa Spānijas nesenaajā vēsturē un izraisīja lielus materiālos un cilvēku dzīvību zaudējumus. Saskaņā ar Spānijas

²³ *DANA* ir frāzes *Depresión aislada en niveles altos* jeb “Izolēta depresija augstā līmenī” saīsinājums.

sniegto informāciju, ja nebūtu ar plūdiem saistītu izdevumu²⁴, nominālais deficīts 2024. gadā būtu samazinājies līdz 2,8 % no IKP atbilstoši Līgumā noteiktajai atsaucēs vērtībai un būtu par 0,2 procentpunktiem mazāks nekā prognoze vidēja termiņa fiskāli strukturālajā plānā, kas iesniegts tikai divas nedēļas pirms plūdiem. Ņemot vērā neparasti spēcīgo oktobra vētru DANA, Komisija, vērtējot deficīta atsaucēs vērtības pārsniegumu 2024. gadā, to uzskata par mīkstināšu faktoru.

LATVIJA

Vidēja termiņa makroekonomiskais stāvoklis. Reālais IKP 2023. gadā palielinājās par 2,9 %, bet 2024. gadā samazinājās par 0,4 %, ko galvenokārt noteica nelabvēlīgais ģeopolitiskais konteksts un pieaugoša nenoteiktība, kas ietekmē patēriņu un jo īpaši investīcijas. Tiek prognozēts, ka 2025. gadā saražoto preču un sniegto pakalpojumu kopējā vērtība nedaudz – par 0,5 % – palielināsies un pēc tam 2026. gadā pieaugs par 2,0 %. Izaugsmi 2025. gadā galvenokārt veicinās privātais un valsts patēriņš. Paredzams, ka ieguldījumi samazināsies spēcīga negatīva pārsnēguma un pastāvīgas nenoteiktības dēļ, un tiek prognozēts, ka eksports atgūsies tikai pakāpeniski un to negatīvi ietekmēs ASV tarifi.

Vidēja termiņa budžeta stāvoklis, tai skaitā investīcijas. Vispārējās valdības budžeta deficīts samazinājās no 2,4 % no IKP 2023. gadā līdz 1,8 % 2024. gadā. Saskaņā ar Komisijas aprēķiniem šīs norises atbilst neto izdevumu pieauguma tempam 4,5 % apmērā 2024. gadā. Valdības investīcijas 2023. gadā saglabājās 5,6 % līmenī no IKP un nedaudz palielinājās līdz 5,7 % 2024. gadā. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja, kas ietver gan valsts, gan ES finansētos izdevumus, 2024. gadā bija neitrāla. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2024. gadā bija kopumā neitrāla ietekme uz fiskālo nostāju.

Komisijas 2025. gada pavasara prognozē paredzēts, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2025. gadā būs 3,1 % no IKP, un 2026. gadā – 3,1 %. Tiek prognozēts, ka valdības investīcijas 2025. gadā palielināsies līdz 7,0 % no IKP, un pēc tam 2026. gadā tās pieaugs vēl mazliet, proti, līdz 7,2 %, tādējādi tās būs lielākas nekā valdības budžeta deficīts tajos pašos gados. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja 2025. gadā būs ekspansīva: 1,1 % apmērā no IKP. Prognozēts, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumam 2025. gadā būs neitrāla ietekme uz fiskālo nostāju.

Komisijas 2025. gada pavasara prognozē tiek lēsts, ka neto izdevumi Latvijā pieaugs par 5,7 % 2025. gadā un par 10,4 % kumulatīvi 2024. un 2025. gadā. Pamatojoties uz Komisijas 2025. gada pavasara prognozi, tiek prognozēts, ka Latvijas neto izdevumu pieaugums 2025. gadā būs mazāks par maksimālo Padomes 2025. gada 21. janvārī²⁵ ieteikto pieauguma tempu gan katru gadu, gan ņemot vērā kopā 2024. un 2025. gadu.

Parāda problēmas un vidēja termiņa parāda situācija. Valsts parāds nedaudz palielinājās no 44,4 % no IKP 2022. gada beigās līdz 44,6 % no IKP 2023. gada beigās. 2024. gadā tas palielinājās līdz 46,8 % no IKP. Tiek prognozēts, ka parāda attiecība pret IKP palielināsies līdz 48,6 % no IKP 2025. gada beigās un 49,3 % 2026. gada beigās.

²⁴ Ar fiskālo ietekmi 0,4 % apmērā no IKP – aptuveni 85 % no kopējās fiskālās ietekmes tieši izriet no summām, ko izmaksā *Consortio de Compensación de Seguros* – valsts apdrošināšanas fonds, kas nodrošina tiešu un automātisku kompensāciju par zaudējumiem, kas radušies ārkārtēju risku, piemēram, dabas katastrofu, rezultātā.

²⁵ Padomes Ieteikums (2025. gada 21. janvāris), ar ko apstiprina Latvijas vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu, OV C/2025/652, 10.2.2025. ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/652/oj>.

Kopumā parāda atmaksājamības analīze liecina par vidēju risku vidējā termiņā. Parāda trajektorija ir tikai vidēji jutīga pret makroekonomiskajiem satricinājumiem. Saskaņā ar stohastiskajām prognozēm, ar ko simulē daudzus un dažādus potenciālus īslaicīgus satricinājumus, kas ietekmē makroekonomiskos mainīgos lielumus, pastāv neliela iespējamība, ka parāda attiecība 2029. gadā būs lielāka nekā 2024. gadā.

Parāda atmaksājamības vispārējā novērtējumā ir jāņem vērā arī citi faktori. No vienas puses, risku palielinošie faktori ietver salīdzinoši lielo nerezidentu turēto valsts parāda daļu, ienākumus nenesošo aizdevumu īpatsvaru Latvijas banku sektorā un negatīvo neto starptautisko investīciju pozīciju. No otras puses, risku mazinošie faktori ietver to, ka parāds ir pilnībā izteikts euro, un īstermiņa parāda nelielo īpatsvaru kopējā parāda apjomā.

Turklāt strukturālās reformas un investīcijas saskaņā ar ANM turpmākajos gados radīs pozitīvu ietekmi uz IKP izaugsmi. Latvijas atveseļošanas un noturības plānā iekļauto reformu un investīciju īstenošana norit veiksmīgi. Tomēr, lai ANP tiktu pabeigts savlaicīgi, jāpieliek vairāk pūļu.

Valsts budžeta struktūra. Latvijas valsts fiskālā sistēma tika visaptveroši reformēta 2013. gadā, kad tika pieņemts Fiskālās disciplīnas likums, un 2014. gadā sāka darboties Latvijas Fiskālās disciplīnas padome (FDP). FDP uzrauga atbilstību Latvijas fiskālajiem noteikumiem, ieskaitot strukturālās bilances noteikumam un izdevumu noteikumam. Turklāt FDP apstiprina makroekonomikas prognozes, kas ir budžeta procesa pamatā, un proaktīvi informē par dažādiem fiskālās politikas aspektiem un publisko finanšu ilgtspēju. FDP ir labi izveidota neatkarīga koleģiāla iestāde, kas aktīvi piedalās vietējās debatēs.

Publisko investīciju pieaugums aizsardzības jomā. Pamatojoties uz *Eurostat* publicētajiem *COFOG* datiem, kopējie vispārējās valdības izdevumi aizsardzības jomā 2023. gadā sasniedza 3,1 % no IKP. No šā apjoma publiskās investīcijas aizsardzības jomā 2023. gadā veidoja 0,5 % no IKP, un tas bija par 0,3 procentpunktiem vairāk nekā 2022. gadā.

Saskaņā ar Latvijas iestāžu sniegto informāciju tiek prognozēts, ka investīcijas aizsardzības jomā 2025. gadā sasniegs 1,0 % no IKP, un tas salīdzinājumā ar 2024. gadu ir pieaugums par 0,2 % no IKP.

Citi dalībvalsts norādītie faktori. Latvija 2025. gada 30. aprīlī iesniedza informāciju par papildu būtiskiem faktoriem, kas nav minēti iepriekš, ieskaitot IKP pieaugumu 2025. gadā, kas ir zemāks par iepriekš prognozēto, norādot, ka šie faktori negatīvi ietekmēs vispārējās valdības nodokļu ieņēmumus. Vēstulē uzmanība tika vērsta arī uz Latvijas lūgumu aktivizēt valsts izņēmuma klauzulu, lai ņemtu vērā palielinātos aizsardzības izdevumus (sk. iepriekš 2. iedaļu).

4.2.2. DALĪBVALSTIS, ATTIECĪBĀ UZ KURĀM NEVAR ŅEMT VĒRĀ BŪTISKOS FAKTORUS

AUSTRIJA

Vidēja termiņa makroekonomiskais stāvoklis. Reālais IKP samazinājās par 1,0 % 2023. gadā un vēl par 1,2 % 2024. gadā, un to galvenokārt veicināja stagnējošais patēriņš un rūpniecības lejupslīde izmaksu spiediena un ieguldījumu samazināšanās ietekmē. Tiek prognozēts, ka saražoto preču un sniegto pakalpojumu kopējā vērtība turpinās samazināties, proti, par 0,3 % 2025. gadā, bet 2026. gadā palielināsies par 1,0 %. Samazinājumu 2025. gadā galvenokārt nosaka mazāki ieguldījumi iekārtās un negatīvs neto eksports.

Vidēja termiņa budžeta stāvoklis, tai skaitā investīcijas. Vispārējās valdības budžeta deficīts palielinājās no 2,6 % no IKP 2023. gadā līdz 4,7 % 2024. gadā. Saskaņā ar Komisijas aprēķiniem šīs norises atbilst neto izdevumu pieauguma tempam 8,7 % apmērā 2024. gadā. Valdības investīcijas 2023. gadā saglabājās 3,7 % līmenī no IKP un nedaudz palielinājās līdz 3,9 % 2024. gadā. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja, kas ietver gan valsts, gan ES finansētos izdevumus, 2024. gadā bija ekspansīva (2,3 % no IKP). Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2024. gadā uz fiskālo nostāju bija ekspansīva ietekme, kas atbilst 2,1 % no IKP.

Komisijas 2025. gada pavasara prognozē paredzēts, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2025. gadā būs 4,4 % no IKP, un 2026. gadā – 4,2 %. Tiek prognozēts, ka tas saglabāsies 3,9 % līmenī no IKP 2025. gadā un pieaugs līdz 4,0 % no IKP 2026. gadā. Pamatojoties uz Komisijas aplēsēm, tiek prognozēts, ka 2025. gadā fiskālā nostāja būs ierobežojoša 1,3 % no IKP apmērā. Tiek paredzēts, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumam 2025. gadā būs bremsējoša ietekme uz fiskālo nostāju, kas atbilst 0,9 % no IKP.

Austrija 2025. gada 13. maijā iesniedza savu pirmo vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu saskaņā ar Regulu (ES) 2024/1263. Plāns aptver 2025.–2029. gadu un paredz fiskālo korekciju septiņu gadu garumā. Komisija pašlaik izvērtē plānu un laikus pieņems ieteikumu Padomes ieteikumam.

Saskaņā ar Komisijas 2025. gada pavasara prognozi neto izdevumi Austrijā 2025. gadā pieaugs par 2,0 %. Pamatojoties uz Komisijas 2025. gada pavasara prognozi, tiek prognozēts, ka Austrijas neto izdevumu pieaugums 2025. gadā būs mazāks par maksimālo pieauguma tempu, ko Austrija apņēmusies sasniegt savā plānā.

Parāda problēmas un vidēja termiņa parāda situācija. Valdības parāds nedaudz palielinājās no 78,4 % no IKP 2022. gada beigās līdz 78,5 % 2023. gada beigās. 2024. gadā parāda attiecība pret IKP palielinājās līdz 81,8 %, un tiek prognozēts, ka tā turpinās palielināties līdz 84,0 % 2025. gada beigās un 85,8 % 2026. gada beigās.

Kopumā parāda atmaksājamības analīze liecina par augstu risku vidējā termiņā. Parāda pamata trajektorija ir jutīga pret makroekonomiskiem satricinājumiem. Saskaņā ar stohastiskajām prognozēm, ar ko simulē daudzus un dažādus potenciālus īslaicīgus satricinājumus, kas ietekmē makroekonomiskos mainīgos lielumus, pastāv liela iespējamība, ka parāda attiecība 2029. gadā būs lielāka nekā 2024. gadā.

Parāda atmaksājamības vispārējā novērtējumā ir jāņem vērā arī citi faktori. No vienas puses, risku palielinošie faktori ir saistīti ar neseno procentu likmju pieaugumu un to, ka aptuveni 60 % parāda pieder nerezidentiem. Turklāt daži iespējamie saistību riski izriet no privātā sektora, tostarp, iespējams, īstenojot valsts garantijas. No otras puses, risku mazinoši faktori cita starpā ir parāda atmaksas termiņa pagarināšana pēdējos gados un lielas parāda daļas denominēšana euro.

Turklāt strukturālās reformas un investīcijas saskaņā ar ANM turpmākajos gados radīs pozitīvu ietekmi uz IKP izaugsmi. Austrijas atveseļošanas un noturības plānā iekļauto reformu un investīciju īstenošana norit veiksmīgi.

Valsts budžeta struktūra. Austrija ir viena no piecām dalībvalstīm ar divām neatkarīgām fiskālajām iestādēm – *WIFO* un *Fiskalrat*. Pirmā ir vispārztīta pētniecības iestāde, kas sniedz makroekonomikas prognozes, kas ir valdības budžeta plānošanas pamatā. Otrā iestāde galvenokārt veic gan *ex ante*, gan *ex post* uzraudzību attiecībā uz atbilstību valsts un ES fiskālajiem noteikumiem; par šo uzraudzību ziņo divreiz gadā. Budžeta prognozes novērtējums tiek veikts tikai pēc tam, kad parlaments ir pieņēmis budžetu. Turklāt *Fiskalrat* publicē ieteikumus par fiskālo politiku un vidēja termiņa budžeta ievirzi.

Publisko investīciju pieaugums aizsardzības jomā. Pamatojoties uz *Eurostat* publicētajiem *COFOG* datiem, kopējie vispārējās valdības izdevumi aizsardzības jomā 2023. gadā sasniedza 0,6 % no IKP. No šā apjoma valdības investīcijas aizsardzības jomā veidoja 0,1 % no IKP, un tas nozīmē, ka to līmenis nav mainījies salīdzinājumā ar 2022. gadu.

Saskaņā ar Austrijas iestāžu sniegto informāciju tiek pieņemts, ka kopējie aizsardzības izdevumi 2024. gadā salīdzinājumā ar 2021. gadu ir palielinājušies par 0,07 % no IKP.

Citi dalībvalsts norādītie faktori. Austrija 2025. gada 30. aprīlī iesniedza informāciju par papildu būtiskiem faktoriem, kas nav minēti iepriekš, proti, lielu plūdu ietekmi 2024. gada rudenī, kas radīja slogu publiskajām finansēm. Turklāt saskaņā ar Austrijas sniegto informāciju inflācijas samazināšanās process attīstījās ātrāk nekā gaidīts, kavējot nodokļu bāzes palielināšanos salīdzinājumā ar jaunāko budžetu, kas tika iesniegts 2023. gada oktobrī. 2025.–2026. gada budžets tika iesniegts 13. maijā, un Parlaments to pieņems jūnija beigās²⁶. Tajā ir ietverta konsolidācijas pakete 6,4 miljardu EUR (1,3 % no IKP) apmērā 2025. gadā un līdz 8,7 miljardu EUR apmērā (1,7 % no IKP) 2026. gadā.

SOMIJA

Vidēja termiņa makroekonomiskais stāvoklis. Reālais IKP 2023. gadā saruka par 0,9 %. Reālais IKP 2024. gadā turpināja nedaudz samazināties (par 0,1 %), ko galvenokārt noteica ievērojams investīciju kritums un neliels patēriņa samazinājums, savukārt valdības izdevumi un neto tirdzniecība veicināja izaugsmi. Tiek prognozēts, ka 2025. gadā saražoto preču un sniegto pakalpojumu kopējā vērtība palielināsies par 1,0 % un 2026. gadā – par 1,3 %. Izaugsmi 2025. gadā galvenokārt nosaka patēriņa un investīciju atveseļošanās mājsaimniecību ienākumu pieauguma dēļ, pateicoties algu pieaugumam un labākiem finansēšanas nosacījumiem.

Vidēja termiņa budžeta stāvoklis, tai skaitā investīcijas. Laikā no 2023. līdz 2024. gadam Somijas vispārējās valdības budžeta deficīts palielinājās no 3,0 % līdz 4,4 % no IKP. Saskaņā ar Komisijas aprēķiniem šīs norises atbilst neto izdevumu pieauguma tempam 3,1 % apmērā 2024. gadā. Valdības investīcijas 2023. gadā saglabājās 4,1 % līmenī no IKP un nedaudz palielinājās 2024. gadā, sasniedzot līdz 4,4 %. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja, kas ietver gan valsts, gan ES finansētos izdevumus, 2024. gadā bija ekspansīva (0,6 % no IKP). Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2024. gadā uz fiskālo nostāju bija ekspansīva ietekme, kas atbilst 0,3 % no IKP.

²⁶ Austrijas budžeta plāna projekts Komisijai un Eurogrupai tika iesniegts 2025. gada 13. maijā. Paredzams, ka Komisijas atzinums par budžeta plāna projektu tiks publicēts jūnijā kopā ar vidēja termiņa plāna novērtējumu (kas arī iesniegts 2025. gada 13. maijā).

Komisijas 2025. gada pavasara prognozē paredzēts, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2025. gadā būs 3,7 % no IKP, un 2026. gadā – 3,4 %. Tiek prognozēts, ka valdības investīcijas palielināsies līdz 4,9 % no IKP 2025. gadā un nedaudz samazināsies līdz 4,8 % no IKP 2026. gadā. Pamatojoties uz Komisijas aplēsēm, tiek prognozēts, ka 2025. gadā fiskālā nostāja būs ierobežojoša, proti, 0,6 % apmērā no IKP. Tiek paredzēts, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumam 2025. gadā būs bija bremsējoša ietekme uz fiskālo nostāju, kas atbilst 1,1 % no IKP.

Saskaņā ar Komisijas 2025. gada pavasara prognozi tiek prognozēts, ka neto izdevumi Somijā pieaugs par 1,3 % 2025. gadā un par 4,4 % kumulatīvi 2024. un 2025. gadā. Pamatojoties uz Komisijas 2025. gada pavasara prognozi, tiek prognozēts, ka Somijas neto izdevumu pieaugums 2025. gadā būs mazāks par maksimālo Padomes 2025. gada 21. janvārī²⁷ ieteikto pieauguma tempu gan katru gadu, gan ņemot vērā kopā 2024. un 2025. gadu.

Parāda problēmas un vidēja termiņa parāda situācija. Valsts parāds nedaudz palielinājās no 74,0 % no IKP 2022. gada beigās līdz 77,5 % no IKP 2023. gada beigās. 2024. gadā parāda attiecība pret IKP palielinājās līdz 82,1 % no IKP, un tiek prognozēts, ka tā turpinās palielināties līdz 85,6 % no IKP 2025. gada beigās un 87,5 % 2026. gada beigās.

Kopumā parāda atmaksājamības analīze liecina par augstu risku vidējā termiņā. Parāda pamata trajektorija ir jutīga pret makroekonomiskiem satricinājumiem. Saskaņā ar stohastiskajām prognozēm, ar ko simulē daudzus un dažādus potenciālus īslaicīgus satricinājumus, kas ietekmē makroekonomiskos mainīgos lielumus, pastāv liela iespējamība, ka parāda attiecība 2029. gadā būs lielāka nekā 2024. gadā.

Parāda atmaksājamības vispārējā novērtējumā ir jāņem vērā arī citi faktori. No vienas puses, valdības garantijas un ar tām saistītās netiešās saistības publiskajam sektoram ir lielākās ES. No otras puses, risku mazinoši faktori cita starpā ir relatīvi stabili finansējuma avoti (ar diversificētu un plašu ieguldītāju bāzi) un parāda denominācijas valūta.

Padomes 2025. gada 21. janvāra ieteikumā, ar ko apstiprina Somijas vidēja termiņa plānu, ir precizēts reformu un investīciju kopums, kas ir pamatā korekcijas perioda pagarināšanai, kā arī to īstenošanas grafiks. Šīs reformas un investīcijas ietver esošos un pastiprinātos atvēršanas un noturības plāna pasākumus, piemēram, Ziemeļvalstu nodarbinātības dienestu modeļa ieviešanu, investīcijas enerģētikas infrastruktūrā un digitālās inovācijas ieviešanu sociālajā un veselības aprūpē, kā arī papildu reformas un investīcijas, piemēram, reformu, ar ko ievieš vispārējo sociālā nodrošinājuma modeli, un sociālās palīdzības reformu, kas saistīta ar zaļo pārkārtošanos, inovāciju, darba tirgu, veselības aprūpi un sociālo aprūpi. Ņemot vērā Somijas gada progresu ziņojumā sniegto informāciju, Komisija konstatē, ka ir īstenotas visas reformas un investīcijas, kas ir pagarinājuma pamatā un kas bija jāveic līdz 2025. gada 30. aprīlim.

Turklāt strukturālās reformas un investīcijas saskaņā ar ANM turpmākajos gados radīs pozitīvu ietekmi uz IKP izaugsmi. Somijas atvēršanas un noturības plānā iekļauto reformu un investīciju īstenošana norit veiksmīgi.

Valsts budžeta struktūra. Somijas fiskālās sistēmas stūrakmens ir saistošu izdevumu maksimālo apjomu kopums, kas aptver centrālo valdību. Parlamenta sasaukuma perioda sākumā valdība lemj par izdevumu ierobežojumiem un noteikumiem, kas reglamentē procedūru visā četrus gadu pilnvaru termiņā un ko papildina noteikums par nominālo deficītu.

²⁷ Padomes Ieteikums (2025. gada 21. janvāris), ar ko apstiprina Somijas vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu (OV C/2025/656, 10.2.2025.). ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/656/oj>.

Turklāt Somijā ir spēkā noteikums par līdzsvarotu budžetu strukturālā izteiksmē, kā arī noteikums par parādu, kas attiecas uz vispārējo valdību un ko piemēro arī valdības termiņa laikā (četri gadi). Visbeidzot, budžeta līdzsvara noteikumus vietējām pašvaldībām un sociālā nodrošinājuma nozarei nosaka vispārējie tiesību akti. Somija veido savu vidēja termiņa budžeta stratēģiju, kurā izklāstīti valdības fiskālie mērķi un vidēja termiņa prioritātes saskaņā ar šiem noteikumiem, ievērojot mainīgo plānošanas periodu.

Publisko investīciju pieaugums aizsardzības jomā. Pamatojoties uz *Eurostat* publicētajiem *COFOG* datiem, kopējie vispārējās valdības izdevumi aizsardzības jomā 2023. gadā sasniedza 1,4 % no IKP. No šā apjoma publiskās investīcijas aizsardzības jomā 2023. gadā veidoja 0,1 % no IKP, kas bija par 0,1 procentpunktiem mazāk nekā 2022. gadā.

Saskaņā ar Somijas sniegto informāciju tiek pieņemts, ka kopējie aizsardzības izdevumi 2024. gadā salīdzinājumā ar 2021. gadu ir palielinājušies par 0,4 % no IKP. Turklāt tiek pieņemts, ka kopējie aizsardzības izdevumi 2025. gadā palielināsies par 0,9 % no IKP salīdzinājumā ar 2021. gadu, savukārt investīcijas aizsardzības jomā 2025. gadā palielināsies par 0,6 % no IKP salīdzinājumā ar 2021. gadu.

Citi dalībvalsts norādītie faktori. Somija 2025. gada 6. maijā sniedza informāciju par papildu būtiskiem faktoriem, kas nav minēti iepriekš, proti, par 2024. gadā pieņemtajiem konsolidācijas pasākumiem, kuri veido 1 % no IKP un stājas spēkā 2025. gadā. Vēstulē uzmanība tika vērsta arī uz Somijas 2025. gada 30. aprīļa lūgumu aktivizēt valsts izņēmuma klauzulu, lai ņemtu vērā palielinātos aizsardzības izdevumus. Komisija pieprasījumu ir novērtējusi un ir pieņēmusi ieteikumu Padomes ieteikumam, ar ko Somijai 2025.–2028. gada periodā atļauj novirzīties no ieteiktās neto izdevumu virzības²⁸ un pārsniegt to.

5. SECINĀJUMI

Valdības budžeta deficīts **Spānijā, Austrijā un Somijā** 2024. gadā pārsniedza atsaucēs vērtību 3 % no IKP. **Spānijā** valdības deficīts 2024. gadā pārsniedza atsaucēs vērtību, bet bija tuvu tai. **Austrijā un Somijā** valdības budžeta deficīts 2024. gadā pārsniedza atsaucēs vērtību un nebija tuvu tai.

Latvijas valdības budžeta deficīts 2024. gadā nepārsniedza atsaucēs vērtību, taču tā ziņoja, ka 2025. gadā plānotais budžeta deficīts pārsniegs 3 % no IKP, bet būs tuvu šim līmenim; arī Komisijas prognozē paredzēts, ka budžeta deficīts 2025. gadā pārsniegs 3 % no IKP, bet būs tuvu šim līmenim.

Saskaņā ar Komisijas prognozi valdības budžeta deficīts Latvijā, Austrijā un Somijā 2025. un 2026. gadā pārsniegs 3 % no IKP (lai gan Latvijas gadījumā tikai nedaudz). Tāpēc attiecībā uz **Latviju, Austriju un Somiju** tiek novērtēts, ka deficīts, kas pārsniedz atsaucēs vērtību, nav īslaicīgs. Savukārt saskaņā ar Komisijas prognozi valdības budžeta deficīts **Spānijā** 2025. un 2026. gadā nepārsniegs atsaucēs vērtību, tāpēc deficīts, kas pārsniedz atsaucēs vērtību, tiek novērtēts kā īslaicīgs.

Atsaucēs vērtības pārsniegums ir novērtēts kā ārkārtējs **Austrijā, Somijā un Latvijā**, bet atsaucēs vērtības pārsniegums **Spānijā** nav novērtēts kā ārkārtējs.

Kopumā deficīta kritēriju nav izpildījusi **Spānija, Latvija, Austrija un Somija**, neņemot vērā attiecīgus faktorus.

²⁸ Komisijas Ieteikums Padomes ieteikumam, ar ko Somijai atļauj novirzīties no ieteiktās neto izdevumu virzības un pārsniegt to, 4.6.2025., COM(2025) 606 final.

Lemjot par to, vai pastāv pārmērīgs budžeta deficīts, būtiskos faktorus var ņemt vērā attiecībā uz dalībvalstīm, kuru valsts parāds nepārsniedz 60 % no IKP (**Latvija**), un attiecībā uz dalībvalstīm, kuru valsts parāds pārsniedz 60 % no IKP, ja deficīts ir tuvu atsaucēs vērtībai un tās pārsniegums ir tikai īslaicīgs (**Spānija**). Šie faktori var ietekmēt novērtējumu par atbilstību deficīta kritērijam kā mīkstinoši vai pastiprinoši faktori, un šajā sakarībā būtiskas valsts parāda problēmas uzskata par būtisku pastiprinošo faktoru. Šajā ziņojumā aplūkotie būtiskie faktori kopumā ir novērtēti kā mīkstinoši attiecībā uz Latviju un neviendabīgi attiecībā uz Spāniju.

Kopumā attiecībā uz Spāniju un Latviju, attiecīgā gadījumā ņemot vērā visus būtiskos faktorus, deficīta kritērijs ir novērtēts kā izpildīts.

Somija 2025. gada 30. aprīlī ir lūgusi aktivizēt valsts izņēmuma klauzulu, un Komisija sniedz ieteikumu Padomei saskaņā ar šo lūgumu. Turklāt kopš 2021. gada aizsardzības izdevumi Somijā ir palielinājušies no 1,2 % no IKP līdz 1,5 % 2024. gadā, un Komisija prognozē, ka tie būs attiecīgi 2,1 % un 2,0 % no IKP 2025. un 2026. gadā. Neņemot vērā šo aizsardzības izdevumu pieaugumu, Komisija prognozē, ka bez papildu politikas pasākumiem deficīts 2025. un 2026. gadā nerasniegs atsaucēs vērtību. Pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras nesākšana attiecībā uz Somiju, ņemot vērā to, ka 2025. un 2026. gadā papildu aizsardzības izdevumu dēļ pārsniegums ir lielāks par 3 % no IKP, ir saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1467/97 2. panta 5. punktu, kurā noteikts, ka tad, ja tiek aktivizēta valsts izņēmuma klauzula, Komisija un Padome var nolemt neizdarīt secinājumu par pārmērīga budžeta deficīta pastāvēšanu.

Austrija līdz šim nav lūgusi aktivizēt valsts izņēmuma klauzulu, un tās aizsardzības izdevumi kopš 2021. gada ir bijuši stabili un salīdzinoši zemi.

Ņemot vērā šo novērtējumu, Komisija uzskata, ka nav pamata uzsākt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru attiecībā uz Somiju.

Ņemot vērā šo ziņojumu un ņemot vērā saskaņā ar LESD 126. panta 4. punktu izveidotās Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu, Komisija apsvērs iespēju ierosināt Austrijai sākt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru, iesakot Padomei pieņemt lēmumu saskaņā ar 126. panta 6. punktu, ar ko konstatē pārmērīgu budžeta deficītu.